EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 26.7.2022.
COM(2022) 355 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 453/2008 attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā

1. IEVADS

1.1. Pamatinformācija

Statistika par brīvajām darbvietām (SBD) reģistrē brīvo darbvietu skaitu konkrētā brīdī, proti, darbaspēka pieprasījuma daļu, ko neapmierina darbaspēka piedāvājums. Tādējādi tā sniedz pamatinformāciju par iespējamām atšķirībām starp darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu, arī par darba tirgus neatbilstībām, kas rodas, kad darba meklētāju prasmes vai atrašanās vieta neatbilst iespējamo darba devēju gaidām.

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 453/2008 (2008. gada 23. aprīlis) attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā[1] ("SBD regula") tika izveidots regulējums brīvo darbvietu ceturkšņa statistikas sagatavošanai un novērtēšanai.

Saskaņā ar SBD regulas 10. pantu Komisijai līdz 2010. gada 24. jūnijam un pēc tam reizi trijos gados jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par šīs regulas īstenošanu. Šā ziņojuma mērķis ir novērtēt gan dalībvalstu iesniegtās statistikas, gan Eiropas summāro rādītāju kvalitāti. Turklāt ir identificētas un parādītas jomas, kurās nākotnē varētu veikt uzlabojumus.

Šis ir Komisijas piektais ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei[2]. Ziņojuma pamatā ir pieredze, kas uzkrāta, sniedzot datus reizi ceturksnī, kā arī dokumentācija, ko dalībvalstis sniedz savos ikgadējos kvalitātes ziņojumos. Šajā ziņojumā uzmanība ir pievērsta kopš iepriekšējā izdevuma saņemtās SBD kvalitātei. Tajā ir vērtēta SBD, kas Komisijai nosūtīta par pārskata ceturkšņiem, sākot no 2019. gada pirmā ceturkšņa (2019Q1) līdz 2021. gada ceturtajam ceturksnim (2021Q4).

1.2. Tiesiskais regulējums

Lai papildinātu vispārējo regulējumu, kas izveidots ar SBD regulu, Komisija pieņēma divas īstenošanas regulas:

— Komisijas Regulu (EK) Nr. 1062/2008[3], ar ko definē sezonālās koriģēšanas procedūras, kuras ir jāpiemēro no 2014. gada pirmā ceturkšņa, kā arī ikgadējo kvalitātes ziņojumu, kuri dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai, struktūru, saturu un nosūtīšanas termiņus; un

— Komisijas Regulu (EK) Nr. 19/2009[4], kurā ir definēts termins "brīva darbvieta", noteikti datu nosūtīšanas termiņi un precizēti laikposmi, kuri ir jāaptver, pirmoreiz

[1] OV L 145, 4.6.2008., 234. lpp.

[2] Sk. iepriekšējo ziņojumu COM(2019) 368 (2019. gada 13. augusts).

[3] Komisijas Regula (EK) Nr. 1062/2008 (2008. gada 28. oktobris), ar ko attiecībā uz sezonālās koriģēšanas procedūrām un kvalitātes ziņojumiem īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 453/2008 attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā (OV L 285, 29.10.2008., 3. lpp.).

[4] Komisijas Regula (EK) Nr. 19/2009 (2009. gada 13. janvāris), ar ko attiecībā uz brīvās darbvietas definīciju, datu vākšanas atsauces datumiem, datu nosūtīšanas specifikācijām un priekšizpēti īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 453/2008 attiecībā uz ceturkšņa statistiku par brīvajām darbvietām Kopienā (OV L 9, 14.1.2009., 3. lpp.).

nosūtot datu kopu. Šā tiesību akta pielikumā ir uzskaitītas dalībvalstis, kurās tiek veikta priekšizpēte, kā arī šajos pētījumos aptvertie temati.

Saskaņā ar iepriekš minētajiem tiesību aktiem visām dalībvalstīm, sākot no 2010. gada pirmā ceturkšņa, ir jāsniedz laikrindas par brīvo darbvietu kopējo skaitu un aizņemto posteņu skaitu savā valstī. Tām būtu jāsniedz dati ne vēlāk kā 70 dienu laikā pēc ceturkšņa beigām (T+70). Turklāt dalībvalstīm, kurās kopējais darbinieku skaits pārsniedz 3 % no ES kopējā darbinieku skaita, ātrās aplēses ir jānosūta ne vēlāk kā 45 dienās pēc ceturkšņa beigām (T+45).

Dalībvalstīm ir jānorāda brīvo darbvietu un aizņemto posteņu skaits visās uzņēmējdarbības vienībās un saskaņā ar saimniecisko darbību katrai *NACE* 2. redakcijas (*NACE* 2. red.) klasifikācijas iedaļai[5]. Tomēr attiecībā uz mazajiem uzņēmumiem (kas definēti kā vienības, kurās ir mazāk par 10 darbiniekiem) un *NACE* 2. red. O–S iedaļu[6] (kurās galvenās darbības ir valsts pārvalde, veselības pakalpojumi un izglītība), SBD regulā ir paredzēts, ka dalībvalstīm, kurām ir grūtības sniegt datus, būtu jāveic priekšizpēte.

Kaut arī šī priekšizpēte dažām dalībvalstīm ir ļāvusi panākt, ka pilnībā tiek aptverta visa ekonomika, trijās valstīs (Dānijā, Francijā un Itālijā) tas vēl nav noticis. Šo valstu dati nav pilnīgi salīdzināmi ar pārējās ES datiem. Gan Francijā, gan Itālijā valsts iestādes nav iekļautas valsts pārvaldes, izglītības un veselības nozarēs (*NACE* 2. red. O, P un Q iedaļa). Turklāt Francija apsekojumos ietver tikai vienības ar 10 vai vairāk darbiniekiem, savukārt Dānija ietver tikai darījumdarbības ekonomikas vienības (*NACE* 2. red. B–N iedaļa).

Kopš pēdējā ziņojuma Itālija un Malta ir sākušas nosūtīt datus par brīvajām darbvietām attiecībā uz visu lielumu uzņēmumiem, arī tiem, kuros ir 1–9 darbinieki. Šādi rīkojoties, Malta tagad aptver visu statistiku par brīvajām darbvietām.

Pārējais ziņojums ir strukturēts šādi: 2. iedaļā ir izklāstīts panāktais progress SBD regulas īstenošanā pēdējo 3 gadu laikā, 3. iedaļā ir analizēta Covid-19 krīzes galvenā ietekme uz SBD, savukārt 4. iedaļā ir novērtēta statistikas par brīvajām darbvietām kvalitāte. Visbeidzot, 5. iedaļā ir izdarīti secinājumi un ierosināti veidi, kā nākotnē vēl labāk īstenot lietotāju gaidas.

2. VISPĀRĒJAIS PROGRESS KOPŠ PĒDĒJĀ ZIŅOJUMA

Kopš pēdējā ziņojuma pieņemšanas 2019. gadā tiesību aktos nav veiktas nekādas izmaiņas.

Attiecībā uz izstrādes procesu SBD izstrādes ķēdē ir veikti vairāki uzlabojumi, kā detalizēti izklāstīts nākamajos punktos.

---

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1893/2006 (2006. gada 20. decembris), ar ko izveido *NACE* 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

6 Aptverot: valsts pārvaldi un aizsardzību, obligāto sociālo apdrošināšanu (O iedaļa), izglītību (P iedaļa), veselību un sociālo aprūpi (Q iedaļa), mākslu, izklaidi un atpūtu (R iedaļa) un citus pakalpojumus, piemēram, sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbību, datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remontu un pārējo individuālo pakalpojumu sniegšanu (S iedaļa).

2.1. Datu vākšanas standarti

Visas dalībvalstis ir nosūtījušas SBD, izmantojot statistikas datu un metadatu apmaiņas (*SDMX*)[7] datu struktūru un starptautiski saskaņotus kodu sarakstus (pieejami tiešsaistē, īpaši izveidotā reģistrā)[8]. Tā pati kodēšana tika izmantota *Eurostat* SBD datubāzē un lai nosūtītu SBD Eiropas Centrālajai bankai.

Kopš SBD par 2021Q3 pārskata ceturksni nosūtīšanas (ātrie un galīgie novērtējumi) dalībvalstis ir sākušas izmantot datu struktūras definīcijas 2.3. versiju, kura tiek izmantota SBD datu *SDMX* nosūtīšanai un kurā ir iekļauta arī jaunā *NUTS* klasifikācija[9].

SDMX standartu izmantošana datu nosūtīšanā ļauj izvairīties no neskaidrībām un pārpratumiem saziņā ar dalībvalstīm, kā arī vienkāršo datu validācijas procesu, padarot to piemērotu automatizācijai.

2.2. Datu validācija

Dati ir sistemātiski validēti, izmantojot jaunu rīku, kas pārbauda, vai izmantotie kodi un datu struktūras atbilst saskaņotajiem *SDMX* standartiem attiecībā uz datu nosūtīšanu. Tas vienkāršo izstrādes procesu un samazina nepareizas kodēšanas rezultātā radīto kļūdu risku. Ja nosūtītā datne neatbilst spēkā esošajiem *SDMX* standartiem, tā tiek automātiski noraidīta. Visas dalībvalstis e-pastā saņem pieņemšanas vai noraidījuma paziņojumu un var piekļūt IT validācijas ziņojumam, izmantojot tiešsaistes pakalpojumu.

Kopš pēdējā ziņojuma *Eurostat* ir pielāgojis izstrādes procesu, lai apstrādātu visu veidu *SDMX* formātus — gan kompaktus, gan vispārējus.

Turklāt attiecībā uz katru ceturkšņa nosūtīšanu *Eurostat* veic ticamības pārbaudes, salīdzinot datus laikā un *NACE* 2. red. saimnieciskās darbības jomās. Ja salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni ir notikušas būtiskas aizņemto posteņu vai brīvo darbvietu skaita izmaiņas, *Eurostat* lūdz dalībvalstīm apstiprināt datus vai atkārtoti nosūtīt izlabotu datu datni. Ja kādā konkrētā *NACE* iedaļā tiek konstatētas apjomīgas pārskatīšanas vai pēkšņas izmaiņas, tām tiek veikta sistemātiska pēcpārbaude kopā ar attiecīgajām valstīm.

2.3. Sezonālā koriģēšana

Saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr. 1062/2008 1. pantu dalībvalstīm ir arī jānosūta sezonāli koriģēti dati. Šie dati par brīvajām darbvietām un aizņemtajiem posteņiem ir obligāti jānosūta vismaz attiecībā uz atsevišķām/summētām *NACE* 2. red. iedaļām: B–E, F, G–I, J, K, L, M–N, O–Q, R–S. *Eurostat* nosūtītos datus par sezonāli koriģētajām brīvajām darbvietām un aizņemtajiem posteņiem izmanto, lai sezonāli koriģēto brīvo darbvietu rādītājus aprēķinātu attiecības veidā.

---

7 https://sdmx.org/ (pieejams tikai angļu valodā).

8 https://webgate.ec.europa.eu/sdmxregistry/ (pieejams tikai angļu valodā).

9 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1059/2003 (2003. gada 26. maijs) par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (*NUTS*) izveidi (OV L 154, 21.6.2003., 1. lpp.).

ES un eurozonas līmenī aizņemtie posteņi un brīvās darbvietas vispirms tiek summētas pa dalībvalstīm un pēc tam sezonāli koriģētas (tiešā sezonālā koriģēšana).

Eurostat sezonāli koriģētos datus Eiropas summārajiem rādītājiem publicē kopā ar datiem, kas nav sezonāli koriģēti (sk. 4.5. iedaļu).

Eurostat ir uzlabojis valstu kvalitātes ziņojumu sezonālās koriģēšanas pielikumu. Šajā atjauninātajā pielikumā jo īpaši ir detalizēti aprakstīti izmantotie sezonālās koriģēšanas modeļi, konstatētās izlecošās vērtības, korekciju lielums un rezultātu svārstīgums.

3. COVID-19 KRĪZES IETEKME

3.1. Dalībvalstu apsekojums

2020. gada martā *Eurostat* uzsāka valstu apsekojumu, lai tās ziņotu par galvenajām problēmām, ar kurām tās ir saskārušās datu vākšanā kopš pandēmijas sākuma. Visbiežāk sastopamā problēma, par kuru tika ziņots apsekojumā, bija zemāks uzņēmumu atbilžu rādītājs slēgšanu un jaunu darba nosacījumu (saīsināts darba laiks, tāldarbs utt.) dēļ, kā tas apstiprināts 2020Q1 un 2020Q2 metadatu datnēs.

Kaut arī Covid-19 krīze lielākajā daļā dalībvalstu sākās 2020. gada marta vidū, 2020Q1 datos ietekme bija redzama reti, atkarībā no SBD datu vākšanas atsauces datuma. Kā tika paredzēts, lielākajā daļā valstu 2020Q2 tika reģistrēts brīvo darbvietu rādītāja samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

3.2. Ietekme uz datu nosūtīšanu

Neraugoties uz šiem šķēršļiem, SBD datus par 2020Q1 un Q2 pārskata ceturksni gandrīz visas dalībvalstis nosūtīja un publicēja savlaicīgi.

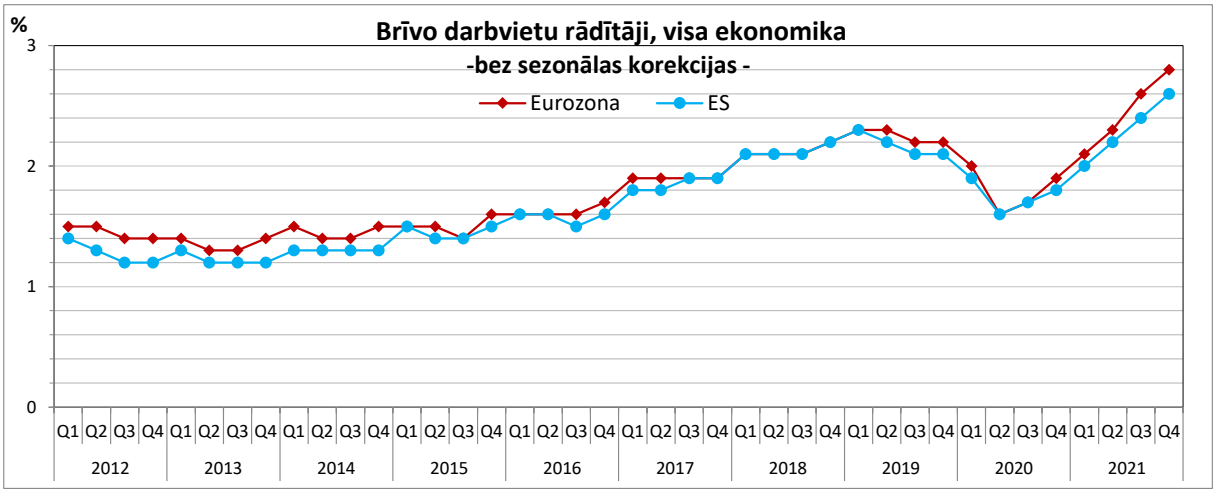
Tikai Francija nevarēja nosūtīt 2020Q1 datus un atsāka nosūtīšanu par 2020Q2 pārskata periodu. Itālijai izdevās laicīgi nosūtīt galīgos datus gan par 2020Q1, gan 2020Q2 ziņu izlaidumiem, bet ne atbilstošās agrākās ātrās aplēses.

3.3. Statistikas par brīvajām darbvietām attīstība

Kā parādīts diagrammā, brīvo darbvietu rādītājs gan eurozonā, gan ES 2020Q1–Q2 laikposmā vispirms strauji samazinājās. Sākot no 2020Q3, tas pakāpeniski atjaunojās līdz 2021Q4, kad tas ES sasniedza 2,6 %, kas ir par 0,3 procentpunktiem vairāk par 2019Q1 reģistrēto maksimālo rādītāju.

Pievēršoties atsevišķām saimnieciskajām darbībām, lielākais pieaugums SBD, salīdzinot ar pirmspandēmijas līmeni, tika novērots šajās *NACE* iedaļās: J (“Informācija un komunikācija”); N (“Administratīvās un atbalsta pakalpojumu darbības”, ietverot arī pagaidu

nodarbinātības aģentūras); I (“Izmitināšana un pārtikas pakalpojumu darbības”) un C (“Ražošana”)[10].

4. DATU KVALITĀTE

Šajā ziņojuma daļā ir aplūkotas visas kvalitātes dimensijas Eiropas statistikā par brīvajām darbvietām: atbilstība, precizitāte, savlaicīgums, punktualitāte, saskaņotība un salīdzināmība.

4.1. Atbilstība

SBD datu vākšana ir svarīga ekonomikas analīzei, jo tas ir vienīgais datu avots, ar ko tiek mērīts pastāvošais darbaspēka pieprasījums. Ceturkšņa datus par brīvajām darbvietām izmanto Komisija (Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts, kā arī Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts) un Eiropas Centrālā banka, lai uzraudzītu īstermiņa norises darījumdarbības ciklā un darba tirgū. Brīvo darbvietu rādītājs ir viens no galvenajiem Eiropas ekonomikas rādītājiem[11], primārais informācijas avots, ko izmanto, lai analizētu un uzraudzītu īstermiņa cikliskās ekonomikas norises ES, eurozonā un atsevišķās ES valstīs. Tas tiek uzskatīts par labāku rādītāju nekā novērtējumi, piemēram, darbaspēka trūkuma rādītāji.

SBD tiek izmantota arī tam, lai analizētu bezdarba līmeņa izmaiņas, izmantojot Beveridža līkni, kā tika darīts, piemēram, Komisijas vienotajā nodarbinātības ziņojumā[12], Komisijas 2021. gada ekonomikas prognozēs[13] un vairākos ESAO analītiskajos ziņojumos.

Tomēr SBD būtu vēl nozīmīgāka, ja tiktu novērstas pastāvošās nepilnības mazo uzņēmumu un *NACE* 2. red. O līdz S iedaļu, tostarp valsts iestāžu, aptvērumā. Tas arī ļautu papildus šim

[10] Sk.: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/jvs_q_nace2/default/table?lang=en (pieejams tikai angļu, franču un vācu valodā).

[11] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par *eurozonas statistiku “Eurozonas statistikas un rādītāju metodoloģijas uzlabošana”* (COM(2002) 661).

[12] https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8351 (pieejams tikai angļu valodā).

[13] Sk.: Eiropas Komisija, Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts, Eiropas ekonomikas prognoze: 2021. gada rudens, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2765/199989 (pieejams tikai angļu valodā).

rādītājam publicēt brīvo darbvietu un aizņemto posteņu skaitu. Pašlaik tas nav iespējams ES ekonomiku nepilnīgā aptvēruma dēļ.

Dažas no valstīm, kurām ir pilns ekonomikas aptvērums, aizņemto posteņu un brīvo darbvietu skaitu atzīmē kā konfidenciālu. 2022. gada trešajā ceturksnī *Eurostat* ar tām sazināsies, lai diskutētu par iespēju publicēt aizņemto posteņu un brīvo darbvietu skaitu attiecībā uz visu ekonomiku.

4.2. Precizitāte

Dalībvalstis aprēķina brīvo darbvietu skaita variācijas koeficientus (bez sezonālās koriģēšanas) kā precizitātes rādītāju, ņemot vērā to valsts izlases plāna īpašības. Variācijas koeficients izsaka standarta kļūdu procentos no vidējās aplēstās vērtības. Tas sniedz aplēstā brīvo darbvietu skaita mainīguma novērtējumu. Saskaņā ar kvalitātes ziņojumiem par 2020. pārskata gadu kopējo brīvo darbvietu variācijas koeficienti bija mazāki par 15 % visās dalībvalstīs, izņemot Īriju, Grieķiju un Kipru.[14].

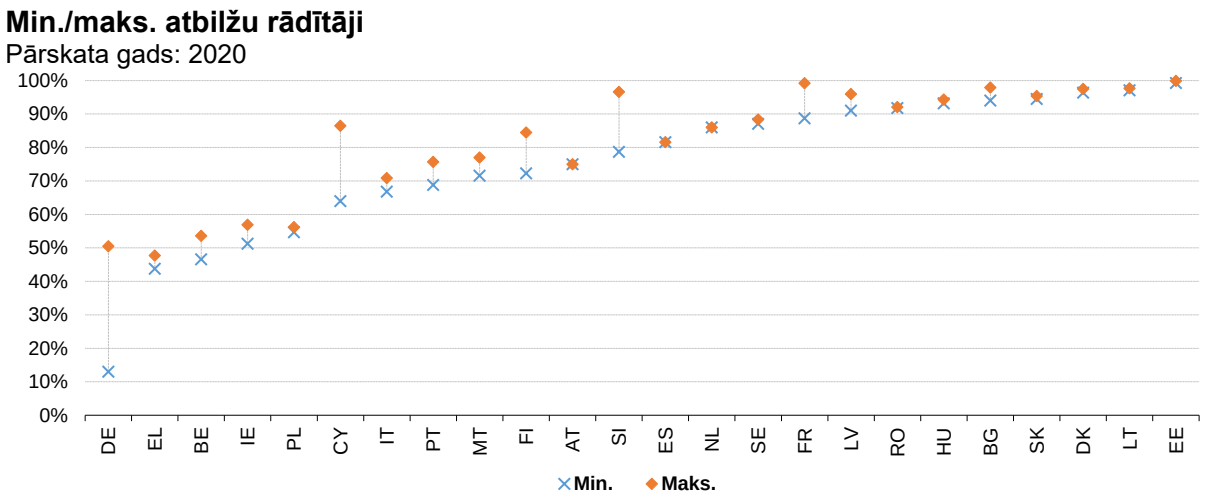
Izlases lielums un atbilžu rādītājs ievērojami ietekmē aplēšu precizitāti. Saskaņā ar dalībvalstu kvalitātes ziņojumiem izlases lielums svārstījās no aptuveni 2500 uzņēmumiem Somijā, 2683 Maltā, 3300 Kiprā līdz aptuveni 100 000 Polijā un 155 000 Vācijā[15].

Atbilžu rādītājs svārstījās no 13 % Vācijā[16] (pasta apsekojumā, kas tika veikts ceturtajā ceturksnī) un no 43 % līdz 48 % Grieķijā (atkarībā no ceturkšņiem) līdz 97 % vai vairāk Lietuvā un 99 % Igaunijā. 2020. gadā vidējais atbilžu rādītājs dalībvalstīs saglabājās augsts — atkarībā no ceturkšņa tas svārstījās no 79 % līdz 86 %.

14 Sk. SBD metadatus: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm.

15 Tas atbilst katra ceturtā ceturkšņa izlases lielumam, kad tiek veikts pilnais pasta apsekojums. Pārējie trīs ceturkšņi tiek apsekoti, iegūstot turpmāku informāciju no visiem respondentiem, kuri aizpildīja pasta apsekojumu.

16 Vācijā brīvo darbvietu apsekojums nav obligāts, un tas izskaidro, kāpēc pasta apsekojumam, kas tiek veikts katra gada ceturtajā ceturksnī, ir zems atbilžu rādītājs. Šā apsekojuma rezultāti tiek pārvērtēti, izmantojot administratīvos datus, veicot vispārinātas regresijas aplēses, lai labotu jebkādas novirzes, kas radušās atbilžu nesniegšanas dēļ.

CZ, HR un LU: netiek piemērots; nav veikts apsekojums, un nav izmantoti administratīvie dati.

Attiecībā uz pārskatīšanām situācija saistībā ar diviem brīvo darbvietu rādītāja izlaidumiem, t. i., ātrajām un galīgajām aplēsēm, atšķiras. Ātrās aplēses, kas tiek publicētas T+50 dienās, var tikt pārskatītas T+78 dienās, kad tiek publicētas galīgās aplēses. Kaut arī ātrie dati neaptver visas dalībvalstis, šā ziņojuma pārskata periodā eurozonā un ES ātro aplēšu pārskatīšanas nepārsniedza 0,1 procentpunktu.

Attiecībā uz galīgajām aplēsēm, kas publicētas T+78 dienās, pārskatīšanu var novērtēt, salīdzinot pirmo un otro SBD nosūtīšanu attiecīgajā ceturksnī. Eurozonā un ES brīvo darbvietu rādītāja pārskatīšanas šā ziņojuma pārskata periodā nekad nepārsniedza 0,1 procentpunktu.

4.3. Savlaicīgums un punktualitāte

SBD nosūtīšanas savlaicīgums kopumā bija apmierinošs gan attiecībā uz galīgajām aplēsēm, gan galīgo publikāciju. Dalībvalstīm tika regulāri atgādināts par to, cik svarīgi ir ievērot obligātos termiņus datu nosūtīšanai par galvenajiem Eiropas ekonomikas rādītājiem, tai skaitā statistiku par brīvajām darbvietām. Kaut arī dažkārt saistībā ar Grieķiju tika reģistrēta kavēšanās, nebija strukturāli novēlotu nosūtīšanu, kas varētu kavēt savlaicīgu SBD publicēšanu.

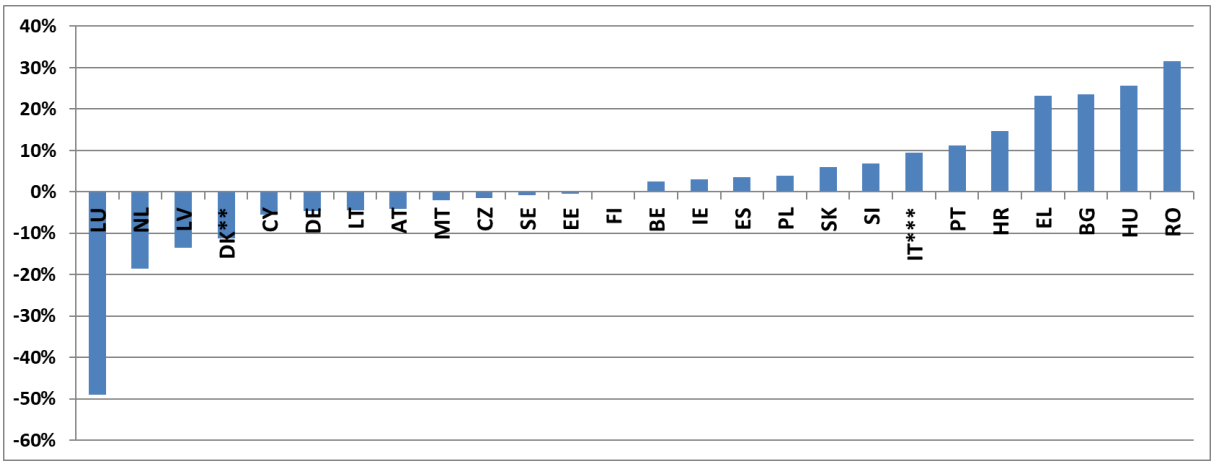
4.4. Saskaņotība un salīdzināmība

Eiropas līmenī nav pieejama cita saskaņota avota, ar ko novērtēt pastāvošo pieprasījumu darba tirgū un kuru varētu izmantot, lai veiktu salīdzinājumu ar statistiku par brīvajām darbvietām. Daudzas dalībvalstis uzskaita brīvās darbvietas, par kurām ziņots valsts nodarbinātības dienestiem, bet ir problemātiski izmantot šos skaitļus, lai novērtētu SBD konsekvenci. Tas tā ir tāpēc, ka šādi dati var ciest no nepietiekama aptvēruma, jo ne par visām brīvajām darbvietām, iespējams, būs ziņots valsts nodarbinātības dienestam, un/vai no pārāk plašas ziņošanas, ja administratīvajā reģistrā joprojām ir palikušas aizpildītas darbvietas. Turklāt SBD no administratīviem avotiem ir balstīta uz valsts definīcijām, kas dažādās valstīs ir atšķirīgas.

Aizņemto posteņu skaits, kas ir brīvo darbvietu rādītāja saucējs, var tikt salīdzināts ar informāciju no citiem avotiem, jo sevišķi ar darbinieku skaitu, par ko ziņots darbaspēka apsekojumā (DSA). Salīdzinājumos un turpmākajos atšķirību novērtējumos tomēr ir jāņem vērā konceptuālas un ar apsekojumu saistītas atšķirības starp avotiem. Jo īpaši statistika par brīvajām darbvietām tiek aplēsta no uzņēmumu izlases, savukārt DSA pamatā ir mājsaimniecību izlase.

Kā parādīts tālāk dotajā attēlā, starpība starp darbinieku skaitu, kas reģistrēts DSA, un aizņemto posteņu skaitu, kas reģistrēts SBD visā ekonomikā, kopumā svārstās no –20 % līdz +20 %, izņemot Luksemburgu (–49 %), Grieķiju (23 %), Bulgāriju (24 %), Ungāriju (26 %) un Rumāniju (32 %).

Relatīvā atšķirība starp darbinieku skaitu (DSA) un aizņemtajiem posteņiem (SBD) NACE B–S iedaļā, gada dati par 2020. gadu*

* Par FR nav informācijas; SBD Francijā aptver tikai uzņēmumus, kuros ir 10+ darbinieki, un to nevar salīdzināt ar DSA datiem.

** DK: salīdzinājums summētajām *NACE* iedaļām B–N.

*** IT: Aizņemtie posteņi nav reģistrēti O iedaļā un tikai ļoti daļēji P un Q iedaļā. Tāpēc šajā salīdzinājumā ar DSA datiem šīs iedaļas ir izlaistas.

Luksemburgai aprēķināto negatīvo starpību var skaidrot ar lielo pārrobežu darba īpatsvaru, kas rada lielas neatbilstības starp DSA izmantoto iekšzemes darba tirgus jēdzienu un valsts jēdzienu, kas tiek piemērots SBD: DSA apseko tikai rezidentu mājsaimniecības, savukārt SBD ietver rezidentu uzņēmumus, arī to darbiniekus, kuri nav rezidenti (t. i., pārrobežu darbiniekus).

Grieķijas gadījumā noteiktā atšķirība norāda uz atšķirībām starp abiem avotiem attiecībā uz metodiku un definīcijām. Jo sevišķi brīvo darbvietu dati attiecas tikai uz uzņēmumiem, kuros ir trīs vai vairāk darbinieku. Visbeidzot, daži uzņēmumi, iespējams, nav iekļauti izlasē, jo uzsāka darbību pēc uzņēmumu reģistra atjaunināšanas, kā rezultātā aizņemto posteņu skaits tika novērtēts par zemu.

Bulgārijas kvalitātes ziņojumā tika norādīts, ka DSA izmantotā darbinieku definīcija ir plašāka nekā SBD izmantotā. Tā jo īpaši ietver cilvēkus, kas strādā saskaņā ar komerclīgumu (līgums par noteiktu darbu veikšanu), cilvēkus, kas strādā saskaņā ar pārvaldības un kontroles

līgumiem, un cilvēkus, kas strādā bez jebkāda veida līguma. Turklāt SBD nav ietvertas militārpersonas.

Ungārija savā statistikā par brīvajām darbvietām neietver uzņēmumus, kuros ir mazāk par pieciem darbiniekiem, un tas izskaidro daļu no reģistrētās starpības.

Rumānija savā kvalitātes ziņojumā paskaidroja, ka neatbilstības starp DSA un SBD attiecībā uz aizņemto posteņu skaitu atspoguļo faktu, ka aizņemtie posteņi, kas apkopoti, izmantojot SBD metodes, neietver:

- personas, kuru darba līgums ir apturēts uz noteiktu laiku (pamatojoties uz grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, bērna kopšanas atvaļinājumu, slimības atvaļinājumu vai neapmaksātu atvaļinājumu, vai cita veida prombūtnes dēļ);
- posteņus, kuri, kaut uz laiku apturēti, var atbrīvoties un tikt aizņemti uz ierobežotu laiku; un
- posteņus bruņotajos spēkos vai neoficiālajā sektorā.

Kopā ar iepriekš uzskaitīto valstu atbildīgajām valsts iestādēm *Eurostat* turpinās uzraudzīt neatbilstības starp DSA reģistrēto darbinieku skaitu un SBD reģistrēto aizņemto posteņu skaitu.

Ir arī svarīgi, lai pagaidu aģentūru algu sarakstā iekļautās brīvās darbvietas un posteņi tiktu ietverti *NACE* 2. red. N iedaļā un tai piešķirti.

Visbeidzot, attiecībā uz salīdzināmību galvenā problēma visām dalībvalstīm ir to brīvo darbvietu apsekojumos aptvert visu ekonomiku, t. i., iekļaut mazos uzņēmumus un *NACE* 2. red. O līdz S iedaļu, tai skaitā valsts iestādes. Kopš pēdējā progresa ziņojuma Itālija un Malta ir guvušas labus panākumus un to SBD dati tagad aptver uzņēmumus ar mazāk nekā 10 darbiniekiem. Tomēr, kā minēts 1.2. iedaļā, dati par Dāniju, Franciju un Itāliju joprojām nav pilnībā salīdzināmi ar citu valstu datiem.

4.5. Pieejamība un skaidrība

Statistika par brīvajām darbvietām tiek izplatīta, izmantojot *Eurostat* standarta izplatīšanas kanālus, proti, tiešsaistes datubāzi un *Statistics Explained* lapas *Eurostat* tīmekļa vietnē[17]. Tīmekļa vietnē tiek sniegta savlaicīga informācija par brīvo darbvietu rādītāju gan Eiropas summārajos rādītājos, gan atsevišķās dalībvalstīs, to skaitā diagrammas par attīstību laika gaitā. Tā kā statistika par brīvajām darbvietām pieder pie galvenajiem Eiropas ekonomikas rādītājiem, katru ceturksni tiek publicēts ziņu izlaidums[18].

[17] Sk.: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_statistics un http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates_-_Beveridge_curve (pieejams tikai angļu valodā).

[18] Euro rādītājus skatīt izlaidumu kalendārā: https://ec.europa.eu/eurostat/news/euro-indicators/release-calendar (pieejams tikai angļu, franču un vācu valodā).

Lietotājiem sniegtie metadati datu izlaidumu atbalstam ir atjaunināti, izmantojot dalībvalstu sniegtos ikgadējos kvalitātes ziņojumus. Tie ir atrodami *Eurostat* tīmekļa vietnē[19].

5. SECINĀJUMI

Pēdējo trīs gadu laikā *Eurostat* ir turpinājis uzlabot Eiropas statistikas par brīvajām darbvietām nosūtīšanu (ar valsts statistikas iestāžu atbalstu), validēšanu un izplatīšanu. Attiecībā uz sezonālo koriģēšanu *Eurostat* no dalībvalstīm ir ievācis detalizētu metodoloģisko informāciju un ir darījis to pieejamu lietotājiem kā pielikumu ikgadējiem kvalitātes ziņojumiem.

Covid-19 krīze ietekmēja SBD datu vākšanu, īpaši attiecībā uz atbilžu rādītājiem. Tomēr visām dalībvalstīm izdevās SBD datus nosūtīt savlaicīgi, izņemot Franciju attiecībā uz vienu ceturksni. Ietekme uz ekonomiku bija redzama SBD laikrindās: pēc ievērojama krituma, kas tika konstatēts 2020Q1 un 2020Q2, brīvo darbvietu rādītāji atjaunojās un pat pārsniedza pirmspandēmijas līmeni, jo īpaši *NACE* 2. red. J iedaļā ("Informācija un komunikācija").

Neraugoties uz krīzi, Eiropas summārie rādītāji tika publicēti, kā plānots. Kopumā ir reģistrētas tikai ļoti nelielas Eiropas summāro rādītāju pārskatīšanas gan attiecībā uz ātrajām, gan galīgajām aplēsēm.

Lai vēl vairāk uzlabotu SBD salīdzināmību starp valstīm, ir svarīgi, lai visas dalībvalstis pilnībā aptvertu publisko sektoru (Dānijas un Itālijas gadījumā) un mazos uzņēmumus (Francijas gadījumā). Uzlabots aptvērums arī ļautu Eiropas summārajos rādītājos publicēt brīvo darbvietu skaitu papildus brīvo darbvietu rādītājam. *Eurostat* ciešā sadarbībā ar attiecīgajām valstīm turpinās risināt šo jautājumu pašlaik notiekošās to ES tiesību aktu pārskatīšanas ietvaros, kas attiecas uz darba tirgus statistiku par uzņēmumiem.

Šā pārskatīšanas projekta mērķis ir novērtēt un modernizēt visus ES tiesību aktus, kas attiecas uz darba tirgus statistiku par uzņēmumiem. Attiecībā uz statistiku par brīvajām darbvietām *Eurostat* plāno ierosināt šādus uzlabojumus:

- likvidēt iespējamas novirzes, aptverot visas saimnieciskās darbības un visu lielumu uzņēmumus, to skaitā mazus uzņēmumus ar mazāk nekā 10 darbiniekiem, valsts iestādes un publisko sektoru;
- ieviest precizitātes mērķus brīvo darbvietu un aizņemto posteņu skaitam; un
- tiesību aktos precizēt statistikas vienības, ko izmanto SBD datu vākšanai, tās attiecinot tikai uz uzņēmumiem un vietējām vienībām.

Citi priekšlikumi varētu rasties Komisijas tīmekļa vietnes lapā "Izsakiet viedokli" organizētās sabiedriskās apspriešanas rezultātā. Tā bija iespēja visām ieinteresētajām personām paust savu

[19] Sk. SBD metadatus un ES un valstu kvalitātes ziņojumus: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm (pieejams tikai angļu valodā).

apmierinātības līmeni ar darba tirgus statistiku par uzņēmumiem, arī SBD, kā arī ierosināt iespējamus uzlabojumus.

Eurostat turpinās regulāri uzraudzīt SBD atbilstību un kvalitāti, izmantojot nosūtītos datus un citu valsts dokumentāciju, citstarp kvalitātes ziņojumus, un kopā ar atbildīgajām valsts statistikas iestādēm cieši sekos līdzi šim procesam.